Prof. Dr Aliye Öztan'a Armağan
Ankara 2017, 121-128

KURİKİ HÖYÜK'TE ELE GEÇEN BİR GRUP YENİ ASSUR DÖNEMİ SİLİNDİR MÜHRÜ

Elif GENÇ*

1.Giriş

Ilısu Barajı ve HES Projesi etki alanında kalan kültür varlıklarının belgelenmesi ve kurtarılması amacıyla Kuriki Höyük'te, 2009-2015 yılları arasında, Batman Müze Müdürlüğü başkanlığında ve bilimsel danışmanlığımda kurtarma kazıları gerçekleştirilmiştir. Yedi yıl süren kazılar sonucunda, Geç Kalkolitik Dönem'den MS I. binyılın başlarına kadar kesintili yerleşim izleri saptanmıştır. Demir Çağı tabakalarında Yeni Assur Dönemi'ne ait beş adet silindir mühür ele geçmiştir. Kuriki Höyük silindir mühürleri ile ilgili bu çalışma, Sayın Hocam Prof. Dr. Aliye Öztan'a armağan olarak hazırlanmıştır.

Kuriki Höyük, Batman il merkezinin 14 km güneyinde Oymataş köyünün 1 km güney batısında, Batman Çayı'nın Dicle nehrine döküldüğü yerin doğu kıyısında yer almaktadır[1]. Yerleşim, zengin petrol yataklarına sahip Raman dağının batı sınırında bulunmaktadır (Harita). Kuriki Höyük 1988 yılından itibaren GAP Projesi kapsamında ziyaret edilmiş ve yayınlarda "Kurik", "Kürik" ya da "Kurrik Düzü Höyüğü" olarak geçmiştir[2]. "Kurik" veya "Guruk" sözcüğü yöre halkı tarafından "küçük, sevimli, erkek çocuğu" anlamında kullanılmaktadır. Ilısu ve HES Projesi kapsamında kurtarma kazılarının başlaması ile birlikte, tarafımızdan "Kuriki" adı kullanılmıştır[3]. Kuriki Höyük, yaklaşık 250x 100 m'lik bir alanı kaplamakta ve birbirine 70 m uzaklıktaki iki küçük höyükten oluşmaktadır (Resim 1). Doğudaki höyük, Kuriki Höyük 1 (KH1), batıdaki höyük ise Kuriki Höyük 2 (KH2) olarak adlandırılmıştır. Kurtarma kazıları başlayana kadar her iki höyüğün bulunduğu alan tarım arazisi olarak kullanıldığından, höyüklerin üst kültür katları büyük zarar görmüştür. Özellikle, kültürel dolguda ciddi bir tahrip gözlenen batıdaki ikinci höyük (KH2) büyük ölçüde tesfiye edilmiş, tarla düzlüğü seviyesine getirilmiştir. Kuriki Höyük 1 (KH1), yaklaşık 55 x 45 m ölçülerinde, tarla seviyesinden 3.5 m yüksekliktedir. Kazılarda, yüzeyden 5 m derinlikte ana toprağa ulaşılmış, dört tabaka ve bunların toplam 11 mimari evresi belirlenmiştir. Höyük yükseltisi üzerinde Geç Kalkolitik Çağ/Erken Tunç Çağı I, Demir Çağı, Parth/Roma Dönemi tabakaları, höyüğün eteklerinde ise Geç Demir Çağı/Hellenistik Dönem mezarları tespit edilmiştir. Tarımsal faaliyetlerden olumsuz etkilenen Kuriki Höyük 2'de (KH2) ise ilk yerleşim, Geç Tunç Çağı'na tarihlenmektedir. Orta Demir Çağı, Geç Demir Çağı/Hellenistik ve Parth-Roma Dönemi mimari kalıntıları ise höyüğün orta bölümünde sınırlı alanda açığa çıkartılmıştır[4].

Kuriki Höyük yerleşimi, Dicle Nehri'nin ve kollarının suladığı bereketli topraklara sahip Yukarı Dicle Vadisi'nde yer almaktadır[5]. Söz konusu vadi, Prehistorik dönemlerden itibaren toplumlar için önemli bir coğrafya olmuştur. Hammadde kaynakları, geniş tarım alanları, Mezopotamya'dan Suriye ve Anadolu içlerine uzanan ticaret yolları, bölgenin cazibesini arttırmış ve güçlü devletlerin ilgisini çekmiştir[6]. Bölgede yapılan kazı ve yüzey araştırmaları, Yukarı Dicle Vadisi'ndeki Assur hâkimiyeti konusunda önemli bilgiler sunmuştur[7].

* Yrd. Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Balcalı-Adana. egenc@cu.edu.tr

[1] Kuriki Höyük, Dicle nehrinin güney kıyısında yer alan Hirbemerdon'a kuş uçumu 2 km, Batman Çayı kenarındaki Körtik Tepe'ye 4 km mesafede, Hasankeyf'in de yaklaşık 37 km batısında bulunmaktadır.

[2] Algaze 1989: 258, res. 2b, 70 (Kurik Höyük); Algaze vd. 1991: 213, res. 2b, 76 (Kürik Höyük); Kuriki Höyük'ün ziyaret edildiği diğer araştırmalar için bkz. Parker 1997: 235, harita 8, 76; 2003: 538 tab. 2, T.76 (Kürik Tepe), res. 11, T.76; Barın vd. 2004: 129 (Kurrik Düzü Höyüğü).

[3] Ilısu ve HES Projesi bilim komisyonu tarafından kazısı yapılması önerilen höyük listesinde yerleşimin adı "Kuriki" olarak yazılmıştır. Bu nedenle 2009 yılında kurtarma kazılarının başlaması ile birlikte bu ad kullanılmıştır.

[4] Genç vd. 2011: 147; 2013: 464-465; 2014: 293-297; 2015: 460; Genç 2013: 229; 2016: 166; Valentini 2012: 277-278.

[5] Yukarı Dicle Vadisi, Güneydoğu Anadolu'nun Dicle Bölümü'nde olup kuzey ve kuzeydoğudan Doğu Toros Dağları ile batıdan volkanik Karacadağ ve güneyden Mardin-Midyat Dağları ile çevrelenmiş bölgedir.

[6] Köroğlu 1998: 1-2, 7-10; Parker 2001: 255-256.

[7] Sevin 1993: 175-180; Köroğlu 1998: 2-4, 54-74.; 2002: 457, (Üçtepe); Matney vd. 2002: 520, 526; 2004: 388; 2011: 542; 2013: 304 vd. (Ziyaret Tepe); Schachner 2002: 551, 561-566, şekil 17.6; 2004: 506-508 (Giricano); Ökse vd. 2001: 596-

Vadinin ekonomik kaynakları ve stratejik konumu nedeniyle Assur krallarının daima ilgisini çekmiş, böylece Assur ülkesinin siyasi sınırları Yukarı Dicle Vadisi'ne kadar genişlemiştir[8]. Yeni Assur Dönemi'nde Tuşhan (Ziyaret Tepe) ve Amedi (Diyarbakır) adlı iki eyalet merkezi kurularak, bu iki kentin çevresinde yeniden düzenlenen kentler ile birlikte Assur'un bölgedeki kalıcılığı sağlanmıştır[9]. Yukarı Dicle Vadisi, kuzeyden gelebilecek Urartu tehlikesinin önlenmesi ve ham hammadde ihtiyaçlarının karşılanması bakımından Assur ülkesi için çok büyük bir öneme sahipti[10]. Vadi, aynı zamanda Assur ülkesinin yayılım politikası olarak uyguladığı tarıma dayalı kolonicilik kapsamında şehirlerin gıda ihtiyacının karşılandığı bir bölge olmuştur[11].

2.Silindir Mühürler

Kuriki Höyük'te dördü sağlam, biri parça halinde toplam 5 adet silindir mühür ele geçmiştir. Ancak, bunlar yoğun tahribat nedeniyle mimari tabakalara bağlı buluntular değildir. Yumuşak taştan ve pişmiş topraktan yapılmış mühürlerden üçü kireçtaşından, biri serpantinden ve bir diğeri de pişmiş topraktan yapılmıştır. Mühürler üzerindeki konular ve motifler çeşitlilik göstermektedir. Bunlar ok ve yay ile av sahnesi, sunu sahnesi, hayvan sıraları ve çizgisel motiflerden oluşmaktadır.

2.1. Ok ve yay ile av sahnesi (Resim 2a-b)

Korunan yüksekliği: 2,35 cm.
Çapı: 1,5 cm.
İp deliği çapı: 0,3 cm.
Bulunduğu yer: KH1, A Alanı, L/24 plan kare, kazı buluntu no: 222, L.0.

Serpantinden yapılmış mührün alt yarısı korunmamıştır. Mühür yüzüne okçu ile av sahnesi işlenmiştir. Ayakta duran okçu, şapkalı, sakallı ve sırta doğru kabaran uzun saçlıdır. Kemerli uzun elbisesi çizgilidir. Belindeki kemerden arkaya doğru sarkan silahı gözükmektedir. Sırtına asılı oktanlığın içinde üç adet ok gösterilmiştir. Sol kolunu öne doğru uzatmış, sağ kolu ile yayı germiş, okunu önündeki grifona doğru fırlatmaya hazır tutmuştur. Grifon, okçuya arkası dönük durmaktadır. Grifonun kanadı açık, tüyleri ve kuyruğu çizgiler ile belirtilmiştir. Grifonun başı ve ensesi üzerinde dik tüyleri belirgindir. Gagası açık, göz hafif belirgin daire şeklinde, pençesini öne doğru uzatmış, önündeki küçük kuşu yakalamak üzeredir. Kuş, başını geriye grifona doğru çevirmiş, gagası hafif yukarıda, küçük kanadı grifonun pençesi altındadır. Grifon ile okçu arasında, kuşun üzerindeki boşlukta, yıldız motifi vardır. Sahne üstten balık kılçığı motifi ile sınırlanmıştır.

Mühür, Yeni Assur linear (çizgisel) üslubunda üretilmiş örneklerden biridir. Okçu ve karışık varlıklardan oluşan sahneler, Orta Assur ve Kassit Dönemi mühürlerinde[12] ve Yeni Assur Dönemi linear üsluplu mühürlerinde sıklıkla görülmektedir[13]. Genelde tek dizi üzerinde veya ayakta duran okçu, av olarak bir kanatlı karışık varlığı veya bir hayvanı hedeflemektedir[14]. Kuriki mühründe ayakta duran ve Assurlu kıyafetli okçunun hedeflediği karışık varlık bir grifondur. Tasvirdeki başı ve ensesi tüylü grifonların benzeri Orta Assur[15] ve Yeni Assur Dönemi mühürlerinden bilinmektedir[16]. Yeni Assur Dönemi mühürlerinde okçunun yerine karışık varlıklar da bir hayvana saldırırken gösterilir. Grifon erken Mezopotamya gliptiğinde hem iyi hem kötü bir varlık iken, Yeni Assur gliptiğinde saldırgan özelliği ön plana çıkmaktadır[17]. Habur Bölgesi yüzey araştırmalarında ele geçen bir Yeni Assur Dönemi mühründe olduğu gibi grifon hem saldıran hem de av pozisyonunda gösterilebilmektedir[18]. Kuriki mühründe de grifon okçunun hedeflediği bir av iken aynı zamanda küçük kuşa saldırmaktadır. Sahne üstten, balık kılçığı motifi ile sınırlanmış olup, bu motif Yeni Assur Dönemi linear üslubunun erken örneklerinde kenar çizgisi olarak sıklıkla kullanılmıştır[19].

---

597 (Salat Tepe); Kozbe 2006: 497-498; 2013: 335-339 (Kavuşan Höyük); Tekin 2004: 429-430 (Hakemi Use); Şenyurt 2006: 697-700 (Aşağı Salat Tepe).

[8] Köroğlu 1998: 9; Schachner 2002: 565-566; Kozbe 2006: 497.

[9] Köroğlu 1998: 9; Parker 2001: 167-172; Rander vd. 2001: 729; Kozbe 2006: 498.

[10] Köroğlu 1998: 2; Parker 2001: 2, 8, 165 vd.

[11] Parker 2003: 526, 541, 547; Schachner 2004: 507-508, Orta Assur Dönemi'nde Giricano'nun Dunnu-şa-Uzibi adlı tarım yapılan bir çiftlik yerleşmesi olduğu belirtilmiştir. Kavuşan Höyük, Aşağı Salat Tepe ve Hakemi Use'nin Yeni Assur İmparatorluğu Dönemi'nde tarım köyleri olduğu ifade edilmiştir. Kozbe 2006: 498; Şenyurt 2006: 700; Tekin 2013:114.

[12] Buchanan 1966: fig. 572 (Orta Assur Dönemi); Matthews 1990: fig. 159, 198, 200-201, 259 (Kassit Dönemi) ve 311-314 (Orta Assur Dönemi MÖ 13. yüzyıl başları); 1992: 23, fig. 132-134 (Kassit Dönemi).

[13] Porada 1948: 73-74; Buchanan 1966: 106; Teissier 1984: 34; Collon 1987: 75; 2001: 39-40.

[14] Porada 1948: fig. 612-623; Buchanan 1966: fig. 574-577; Teissier 1984: fig. 144-148, 154, 163-176; Erkanal 1985: 380, fig. 1-2; Collon 1987: fig. 337; 2001: fig.14-17, 19-38; Moortgat 1988: fig. 639-642, 689-706.

[15] Porada 1948: fig. 608E; Beran 1957: 164, Abb. 36; Parker 1977: pl. XXVII.10, pl.XXIX.36.

[16] Porada 1948: fig. 628E, Moortgat 1988: fig. 652; Collon 2001: fig. 66; 2003: fig. 337, Kist Collection.

[17] Teissier 1984: 35, fig. 149.

[18] Porada 2001: 50, fig.66.

[19] Porada 1948: 73, fig. 610-611, 640-641, 659, 665-666, 670; Teissier 1984: fig. 144, 201, 203-204; Erkanal 1985: 380, resim 1-2; Moortgat 1988: 70, fig. 668, 672.

Yeni Assur gliptik sanatındaki linear üslup, diğer üsluplardan[20] farklı olarak Mezopotamya, Kuzey Suriye ve İran gibi çok daha geniş coğrafyaya yayılmıştır[21]. Ok ve yay ile av sahnesi, söz konusu coğrafyada MÖ 9. ve 8. yüzyıllarda linear üslupla üretilmiş, en yaygın işlenen konulardan biridir[22]. Kuriki örneği, gerek linear üslup, gerekse konu ve motif açısından değerlendirildiğinde, MÖ 9.-8. yüzyıllara tarihlendirilmelidir.

2.2. Ok ve yay ile av sahnesi (Resim 3a-b)

Yüksekliği: 2,4 cm.
Çapı: 0,9 cm.
İp deliği çapı: 0,15 cm.
Bulunduğu yer: KH2, B Alanı, H/5 plan kare, kazı buluntu no: 170, L.1-2.

Kireçtaşından yapılmış mührün üzerinde, ok ve yayla av sahnesi betimlenmiştir. Ayakta duran okçu yayını önündeki dağ keçisine doğru germiştir. Dağ keçisinin yönü okçuya dönüktür. Okçu ile dağ keçisi arasında küçük şematik bir bitki motifi, dağ keçisinin üstünde ise bir hilal motifi vardır. Konu üstten ve alttan yatay birer çizgi ile sınırlandırılmış, okçunun başı üst çizgiden taşmıştır. Figürlerde çizgisellik azdır.

Benzer özellikteki mühürler, Yeni Assur linear üslubu içinde değerlendirilmiştir[23]. Ancak mührün çizgisellik özelliği Resim 2'deki mühre göre daha azdır. Linear üslupta görülen bu çeşitlilik, kronolojik ve bölgesel farklılıklarla ilişkilendirilmiştir[24]. Linear özelliği azalmış ve şematik işlenmiş bu tür mühürler, MÖ 8.-6. yüzyıllarda Batı Asya ve İran'a kadar uzanan geniş bir bölgeye yayılmıştır[25]. Nimrud kazılarında ele geçen ve MÖ 7. yüzyıla tarihlen bir silindir mühür[26], Kuriki mührüne oldukça benzemektedir. Ancak Buchanan, Nimrud örneğinin MÖ 8. yüzyıla ait olabileceğini veya eski gelenekli konunun MÖ 7. yüzyılda tekrar işlenmiş olabileceğini ifade etmektedir[27]. Nimrud mühründeki konu iki çizgi arasındadır ve okçunun başı, Kuriki mühründe olduğu gibi, üst kenar çizgisinden taşmıştır. Biri Kargamış yakınlarından, diğeri İran'dan gelen ve British Müzesi koleksiyonunda yer alan iki silindir mühürde de benzer özellik görülmektedir. Okçu ve akrep figürünün yer aldığı bu mühürlerde, okçuların başı üst kenar çizgisini aşmaktadır. Okçu ile hayvan arasında yer alan bitki motifi, Kuriki mühründe olduğu gibi şematik işlenmiştir[28]. Assur kentinde ele geçen benzer özellikteki mühürler, MÖ 9. ve 7. yüzyıllar arasına tarihlenmiştir[29]. Çizgisel özelliği azaltılmış, linear üsluplu ok ve yay ile av sahnesini içeren Kuriki mührü de MÖ 9.-7. yüzyıllara tarihlenmelidir.

2.3. Sunu sahnesi (Resim 4a-b)

Yüksekliği: 2,55 cm.
Çapı: 1,25 cm.
İp deliği çapı: 0,36 cm.
Bulunduğu yer: KH1, A Alanı doğu, N/19 plan kare, kazı buluntu no: 74, L.2.

Kireçtaşından yapılmış olan silindir mührün iç bölümünde, mührün taşınmasını sağlayan tunç kalıntısı korunmuştur. Mührün baskı yüzünde uzun elbiseli bir erkek figürü, bir elini yukarı kaldırmış diğer elini öne doğru uzatmış sunu masasının önünde durmaktadır. Sahne, üstten ve alttan tek yatay çizgi ile sınırlandırılmıştır. Mühür üzerine doldurma motifleri olarak, yıldız, hilal ve eşkenar üçgen kullanılmıştır.

Yeni Assur Dönemi gliptik sanatında sunu sahnesi, ok ve yay ile av sahnesinden sonra en çok işlenen konular arasındadır[30]. Sunu masasının yer aldığı sahnelerde, masanın bir tarafında kral ayakta veya otururken, diğer tarafında görevli ayakta durmaktadır. Masanın önünde kralın tasvir edildiği sahneler, dini içerikli törensel

[20] Yeni Assur Dönemi gliptik sanatında, MÖ 9.-8. yüzyıllarda *linear* (çizgisel) ve *drilled* (matkap tekniği) üslubu olmak üzere başlıca iki üslup görülmektedir. Çizgisel üslup daha çok serpantin, steatit, mermer, kireçtaşı veya frit gibi yumuşak taşlara, matkap tekniği üslubu ise sert taşlara uygulanmıştır. MÖ 8. yüzyılın sonunda, her iki üslup ile birlikte, *modelled* (modelleme) üslubu da kullanılmaya başlanmıştır. Modelleme üslubu MÖ 7. yüzyılda, hem Yeni Assur hem Yeni Babil gliptik sanatında baskın stil olarak devam etmiştir. Çizgisel özelliği azalmış linear üsluplu mühürler, MÖ 6. yüzyıla kadar kullanılmıştır. Yeni Babil Dönemi gliplik sanatında görülen *cut* (kesme) üsluplu mühürler, MÖ 8. yüzyılın sonlarında ve MÖ 7. yüzyılda Assur ülkesinde görülen diğer bir üsluptur. Yeni Assur gliptik sanatı üslupları hakkında bkz. Porada 1948: 71-72; Buchanan 1966: 105; Teissier 1984: 34; Collon 2001.
[21] Buchanan 1966: 105.
[22] Collon 1987: 75; 2001: 39; Teissier 1984:150-151.
[23] Buchanan 1966: 106, fig. 618; Collon 2001: 40.
[24] Teissier 1984: 34.
[25] Buchanan 1966: 105.
[26] Parker 1955: 105, pl.XVI.3.
[27] Buchanan 1966: 112, fig.618.
[28] Collon 2001: fig. 37-38.
[29] Moortgat 1988: 147-148, fig. 698-700.
[30] Collon 1987: 75.

yemek sahnesi olarak tanımlanmıştır[31]. Kuriki örneğinde kral figürü yoktur. Ancak elini yukarı kaldırmış görevli, önünde sunu masası ve masanın üzerini kaplayan çizgi ile belirtilmiş örtü, Yeni Assur linear üsluplu yemek sahnelerindeki figürlere benzemekte olup, bunlar MÖ 9. ve 8. yüzyıllara tarihlenmiştir[32]. Kuriki mührü de, benzer bir konunun betimlenmiş olması nedeniyle, MÖ 9.-8. yüzyıllara tarihlenmelidir.

2.4. Hayvan sırası (Resim 5a-b)

Yüksekliği: 2,4 cm.
Çapı: 1,15 cm.
İp deliği çapı: 0,31 cm.
Bulunduğu yer: KH1, A Alanı, J/22 plan kare, kazı buluntu no: 289, L.2.

Kireçtaşından mühür üzerine yan yana 3 adet akrep figürü tasvir edilmiştir. Akreplerin geniş hilal şeklinde kıskacı, üç çizgi ile betimlenmiş gövdesi ve sola kıvrık kuyruğu vardır. Akreplerden birinin gövdesi üzerinde iki ayağı betimlenmiştir.

Ayakları olmayan akreplerin benzerlerine Yeni Assur Dönemi mühürlerinde rastlanmaktadır. Bunlardan biri Kargamış yakınlarından British Müzesi koleksiyonuna giden mührde, elinde oku bulunan akrep adamın karşısındaki akrep, hilal kıskaçlıdır[33]. Bir diğeri Nimrud kazılarından ele geçen hilal kıskaçlı akrep, mühür yüzeyine yatay olarak işlenmiştir[34]. Söz konusu mühür, Nimrud kazılarında MÖ 630'lardan sonraya tarihlenen bir tabakada ele geçmiştir[35]. Ayrıca, akrebin hilal şeklindeki kıskacı, MÖ 7. yüzyıla ait mühürlerde yer alan hilal motifleri ile karşılaştırılmıştır[36].

2.5. Karışık hayvan ve çizgisel motif (Resim 6a-b)

Yüksekliği: 2,1 cm.
Çapı: 1,2 cm.
İp deliği çapı:0,15 cm.
Bulunduğu yer: KH2, B Alanı, F/6 plan kare, kazı buluntu no: 56, L.2.

Pişmiş topraktan yapılmış olan mührün üzerine kuş kuyruklu, kısa ve geniş kulaklı, dört ayaklı karışık hayvan figürü ile bu figürün etrafında uzun çizgiye bağlanan kısa dikey çizgilerin oluşturduğu çizgisel motif kazınmış, karışık hayvan figürü mühür yüzeyine dik olarak işlenmiştir.

Kuş kuyruklu, kısa geniş kulaklı ve dört ayaklı karışık varlığın benzerlerine rastlanmamıştır. Ancak, Edwart T.Newell Koleksiyonu'nda bulunan Yeni Assur Dönemi'ne tarihlenen bir mührde, ağacın iki kenarında duran boynuzlu iki hayvan tasvir edilmiştir. Sağdakinin iri boynuzu dışında, kuyruğu, bacaklarının duruşu ve özellikle ön ayağını öne atış şekli Kuriki mühründeki gibidir[37].

3.Sonuç

Yukarı Dicle Vadisi yerleşim yerlerinden bir olan Kuriki Höyük, Geç Tunç Çağı/Orta Assur Dönemi'nde küçük bir yerleşim iken, Orta Demir Çağı/Yeni Assur İmparatorluğu Dönemi'nde her iki höyüğü kapsayacak şekilde yerleşim en geniş sınırlarına ulaşmıştır[38]. Kurtarma kazıları başlamadan önce yapılan yoğun tarımsal aktiviteler, yerleşimin özellikle Demir Çağı ve sonrasına ait kalıntılarına büyük zarar vermiştir. Ancak, ele geçen Assur tipi kaplar ve bu çalışmanın konusunu oluşturan silindir mühürler, söz konusu döneme ait yerleşmenin somut kanıtlarını oluşturmaktadır. Nehirlerin kesişme noktasında bulunan ve etrafı geniş tarım arazileri ile çevrili olan Kuriki yerleşmesi, Yeni Assur Dönemi'nde bir tarım köyü olmalıdır. Mühürlerin tamamı Yeni Assur Dönemi gliptik sanatının yaygın üsluplarından biri olan linear üslupta üretilmiştir ve üslubun farklı çeşitlemelerini yansıtmaktadır. Linear üslupta üretilen ok ve yay ile av konulu mühür (Resim 2a-b) MÖ 9.-8. yüzyıla, linear özelliği azaltılmış okçu ile av konulu mühür (Resim 3a-b) MÖ 9./7. yüzyıla, sunu sahneli mühür (Resim 4a-b) MÖ 9./8. yüzyıla, akrepli (Resim 5a-b) ve karışık hayvan/çizgisel motifli mühür de (Resim 6a-b) MÖ 7. yüzyıla tarihlendirilmelidir.

[31] Porada 1948: 81; 1970: 131; bu tür sahneler, Yeni Yıl kutlamalarında uygulanan kralın tanrılar için kadeh kaldırdığı "takultu" ritueli ile ilişkilendirilmiştir.
[32] Porada 1948: 673E-675; Teissier 1984: 36, fig. 208 (MÖ 900-700); Moortgat 1988: fig. 654, 663, (MÖ 9. ve 8. yüzyıllar); Collon 2001: fig.126.
[33] Collon 2001: Fig. 38.
[34] Parker 1955: 107, pl.XVII.4; Collon 2001: fig. 39.
[35] Parker 1955: 107.
[36] Collon 2001: 46, fig. 39.
[37] Osten 1934: 12, 61, pl.XXVIII.414.
[38] Genç 2016: 166, 169.

KAYNAKÇA

Algaze 1989 — Guillermo Algaze, "A New Frontier: First Results of the Tigris-Euphrates Archaeological Reconnaissance Project, 1988" *JNES 48.* 4: 241-281.

Algaze vd. 1991 — Guillermo Algaze, Ray Breuninger, Chris Lightfoot, Michael Rosenberg, "The Tigris-Euphrates Archaeological Reconnaissance Project: A Preliminary Report of the 1989-1990 Seasons" *Anatolica XVII*: 175-239.

Barın vd. 2004 — Gürol Barın, Enver Akın, Feridun Suha Şahin, "Ilısu Klasik Yüzey Araştırmaları 2002" *21. AST.* 1: 127-138.

Beran 1957 — Thomas Beran, "Assyrische Glyptik des 14. Jahrhunderts", *ZA 52.*18: 141-215.

Buchanan 1966 — Briggs Buchanan, *Catalogue of Ancient Near Eastern Seals in the Ashmolean Museum,* Vol I "Cylinder Seals", Oxford at the Clarendon Press.

Collon 1987 — Dominique Collon, *First Impressions, Cylinder Seals in the Ancient Near East,* London.

Collon 2001 — Dominique Collon, *Cylinder Seals V, Neo-Assyrian and Neo-Babylonian Periods,* Catalogue of the Western Asiatic Seals in the British Museum, London.

Collon 2003 — Dominique Collon, "The Kist Collection of Seals" J. Kist, *Ancient Near Eastern Seals from the Kist Collection,* Three Millennia of Miniature Reliefs, Leiden.

Erkanal 1985 — Armağan Erkanal, "Mardin Yöresinden Yeni Assur Dönemi Mühürleri" *III. AST*: 379-388.

Genç vd. 2011 — Elif Genç, Stefano Valentini, Anaclato D'Agostino, "Kuriki Höyük 2009 Yılı Kazı Çalışması" *32. KST* 1: 142-153.

Genç vd. 2013 — Elif Genç, Stefano Valentini, Anaclato D'Agostino, "Kuriki Höyük Archaeological Project 2010, A Preliminary Report" *33. KST* 2: 463-479.

Genç 2013 — Elif Genç, "Kuriki Höyük 2011 Yılı Kazısı" *34. KST* 1: 229–240.

Genç vd. 2014 — Elif Genç, Birgül Yıldız-Köse, Çağan Köse, "2012 Yılı Kuriki Höyük Kazıları" *35. KST* 1: 292-302.

Genç vd. 2015 — Elif Genç, Birgül Yıldız-Köse, Çağan Köse, "2013 Yılı Kuriki Höyük Kazıları" *36. KST* 1: 459-474.

Genç 2016 — Elif Genç, "2014 Yılı Kuriki Höyük Kazısı" *37. KST* 3: 165-182.

Kozbe 2006 — Gülriz Kozbe, "Çanak Çömlek Geleneği Işığında Geç Tunç Çağı Sonundan Geç Demir Çağı Sonuna dek Yukarı Dicle Bölgesi'nde Assur Varlığı" *Hayat Erkanal'a Armağan, Kültürlerin Yansıması,* (edts. A.Erkanal-Öktü-E.Özgen ve diğ.) Ankara: 496-509.

Kozbe 2013 — Gülriz Kozbe, "Diyarbakır/Kavuşan Höyük 2005-2008 Yılı Kazıları" *Ilısu ve HES Projesi Arkeolojik Kazıları 2004-2008 Çalışmaları*, (derl, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü- Diyarbakır Müzesi Müdürlüğü) Diyarbakır: 331-376.

Köroğlu 1998 — Kemalettin Köroğlu, *Üçtepe I, Yeni Kazı ve Yüzey Bulguları Işığında Diyarbakır/Üçtepe ve Çevresinin Yeni Assur Dönemi Tarihi Coğrafyası*, TTK Yayınları V.45, Ankara.

Köroğlu 2002 — Kemalettin Köroğlu, "Demir Çağı'nda Yukarı Dicle Bölgesi" *Anadolu Araştırmaları XVI*: 449-475.

Matthews 1990 — Donald M. Matthews, *Principles of Composition in Near Eastern Glyptic of the Later Second Millennium B.C.*, Universitaetsverlag Freiburg Schweiz.

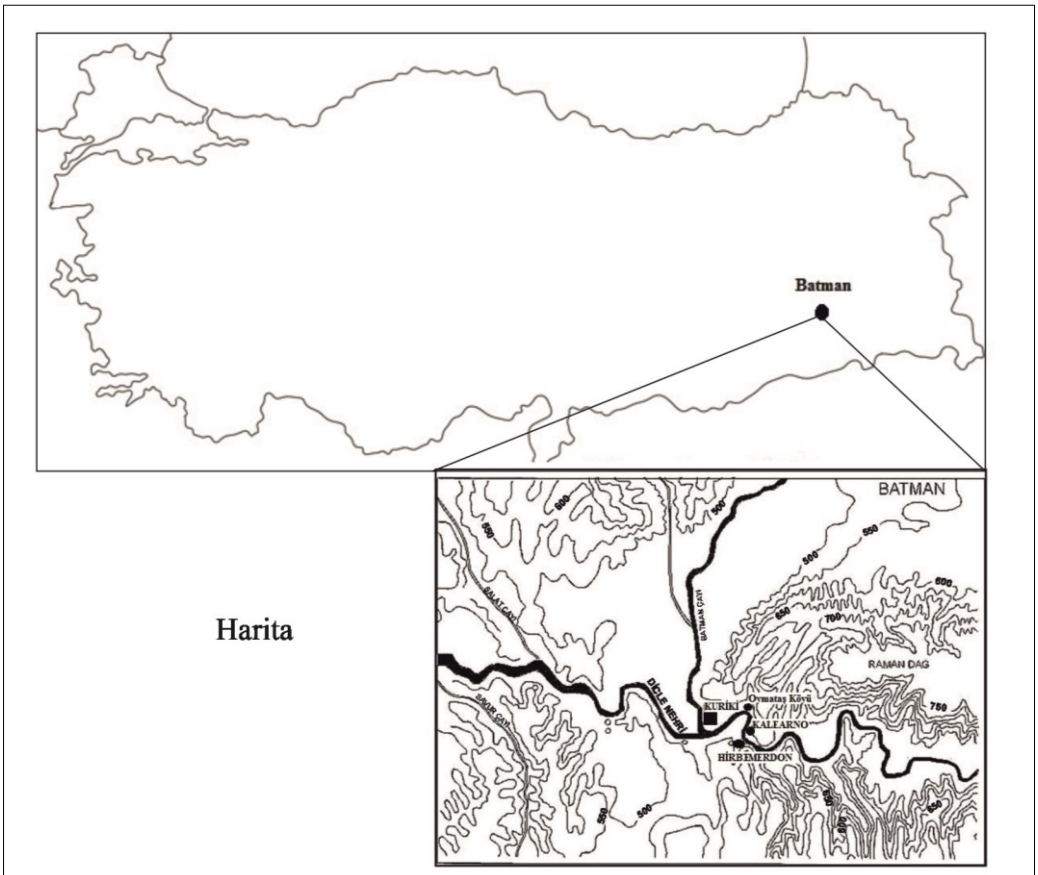
Matthews 1992 — Donald M. Matthews, *The Kassite Glyptik of Nippur*, Orbis Biblicus et Orientalis 116, Vandenhoeck& Ruprecht Göttingen.

Matney vd. 2002 — Timothy Matney, Michael Roaf, John MacGinnes, "2000 Yılı Ziyaret Tepe Kazıları, Diyarbakır" *Ilısu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2000 Yılı Çalışması* (edts. N.Tuna-J.Velibeyoğlu) ODTÜ-TAÇDAM, Ankara: 517-547.

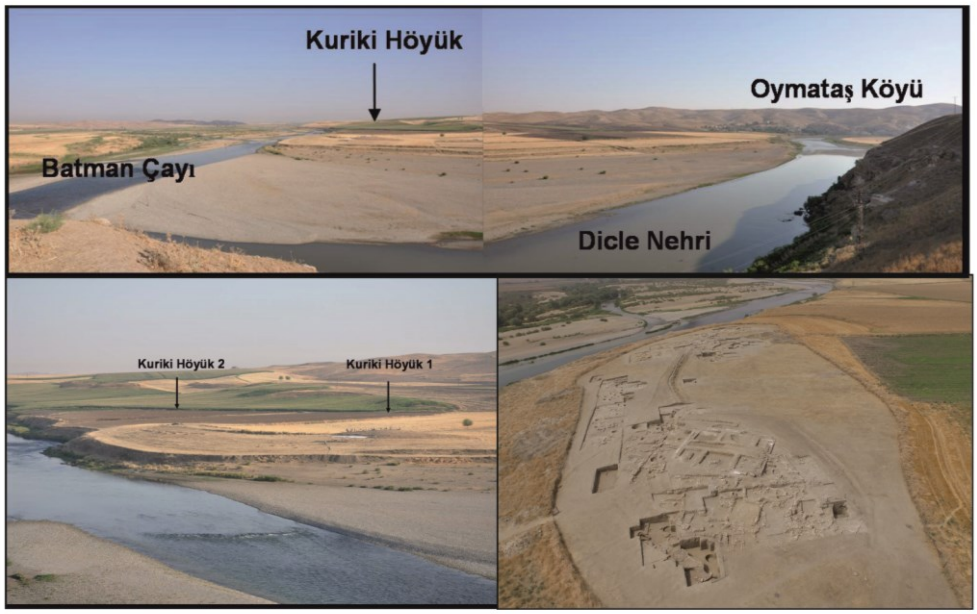
Matney vd. 2004 — Timothy Matney, Michael Roaf, John MacGinnes, Helen McDonald, "Ziyaret Tepe Kazıları, 2001" *Ilısu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2001 Yılı Çalışmaları* (edts. N.Tuna, J.Greenhalgh, J.Velibeyoğlu) ODTÜ-TAÇDAM, Ankara: 387-423.

Matney vd. 2011 — Timothy Matney, John MacGinnes, Helen McDonald, Michael Roaf, Monica L. Smith, "Ziyaret Tepe Kazıları, 2002" *Ilısu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2002 Yılı Çalışmaları* II, (edts. N.Tuna, O.Doonan) ODTÜ-TAÇDAM, Ankara: 533-570.

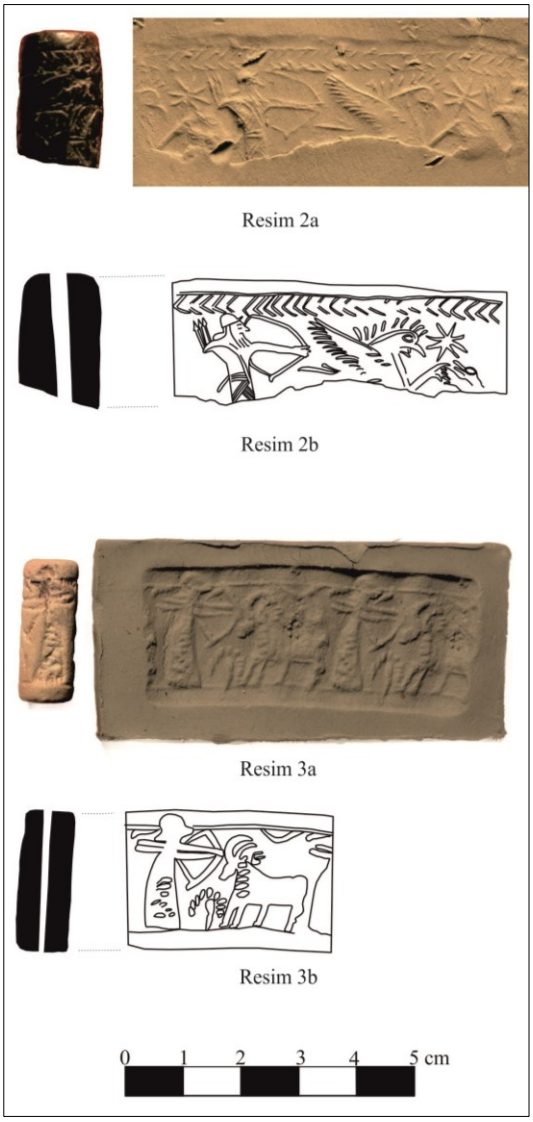
Matney vd. 2013	Timothy Matney, Kemalettin Köroğlu, John MacGinnes, Dirk Wicke, "Ziyaret Tepe/Tuşhan'da Arkeolojik Araştırmalara Bir Bakış" *Ilısu ve HES Projesi Arkeolojik Kazıları 2004-2008 Çalışmaları*, Diyarbakır: 303-330.
Moortgat 1988	Anton Moortgat, *Vorderasiatische Rollsiegel,* Ein Beitrag zur Geschichte der Steinschneidekunst, Gebr. Mann Verlag, Berlin.
Osten 1934	H.H. von der OSTEN, *Ancient Oriental Seals in the Collection of Mr. Edward T. Newell,* The University of Chicago Oriental Institute Publications Vol. XXII, Chicago, Illinois.
Ökse vd. 2001	A.Tuba Ökse, A.Oğuz Alp, H.Uğur Dağ, Atilla Engin, Ahmet Görmüş, Gökhan Mustafaoğlu, "Salat Tepe 1999 Yüzey Araştırması" *Ilısu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1999 Yılı Çalışmaları* (edts. N.Tuna, J.Öztürk, J.Velibeyoğlu) ODTÜ-TAÇDAM, Ankara: 593-642.
Parker 1955	Barbara Parker, "Excavations at Nimrud, 1949-1953: Seals and Seal Impressions" *Iraq 17*.2 (Autumn): 93-125.
Parker 1977	Barbara Parker, "Middle Assyrian Seal Impression from Tell al Rimah" *Iraq XXXIX*,2 Autumn: 257-268.
Parker 1997	Bradley J. Parker, "The Northern Frontier of Assyria: An Archaeological Perspective" *Assyria 1995* (edts. S.Parpola-R.M.Whiting): 217-244.
Parker 2001	Bradley J. Parker, *The Mechanics of Empire,* The Northern Frontier of Assyria as a Case Study in Imperial Dynamics, Helsinki.
Parker 2003	Bradley J. Parker, "Archaeological Manifestations of Empire: Assyria's Imprint on Southeastern Anatolia" *AJA 107*. 4: 525-557.
Porada 1948	Edith Porada, *Corpus of Ancient Near Eastern Seals, in the North American Collections,* the Collection of the Pierpont Morgan Library, In collaboration with Briggs Buchanan. The Bollinger Series, XIV. Vol: I-Text and Plates, Washington.
Porada 1970	Edith Porada, Tc*hoga Zanbil (Dur-Untash)*, IV, La Glyptique. Légendes des cylindres par Erica Reiner. Tome XLII des Mémoires de la Délégation Archéologique en Iran. Mission de Susiane, Paris.
Radner vd. 2001	Karen Radner, Andreas Schachner, "Tuşhan'dan Amedi'ye: Asur Döneminde Yukarı Dicle Havzasıyla İlgili Topografik Sorular" *Ilısu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1999 Yılı Çalışmaları* (ed. N.Tuna, J.Öztürk, J.Velibeyoğlu) ODTÜ-TAÇDAM, Ankara: 729-752.
Schachner 2002	Andreas Schachner, "2000 Yılı Giricano Kazıları Ön Raporu" *Ilısu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2000 Yılı Çalışması* (ed. N.Tuna, J.Velibeyoğlu) ODTÜ-TAÇDAM, Ankara: 549-611.
Schachner 2004	Andreas Schachner, "2001 Yılı Giricano Kazıları" *Ilısu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2001 Yılı Çalışmaları* (ed. N.Tuna, J.Greenhalgh, J.Velibeyoğlu) ODTÜ-TAÇDAM, Ankara: 505-546.
Sevin 1993	Veli Sevin, "1991 Yılı Diyarbakır Üçtepe Höyüğü Kazıları" *XIV. KST*.I: 175-191.
Şenyurt 2006	S.Yücel Şenyurt, "Aşağı Salat Tepe'den Bir Yeni Assur Mezarı (M-29)" *Hayat Erkanal'a Armağan, Kültürlerin Yansıması,* (ed. A.Erkanal-Öktü - E.Özgen ve diğ.) Ankara: 697-704.
Teissier 1984	Beatrice Teissier, *Ancient Near Eastern Cylinder Seals from the Marcopoli Collection,* California-London.
Tekin 2004	Halil Tekin, "Hakemi Use 2001 Yılı Kazısı İlk Sonuçları" *Ilısu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2001 Yılı Çalışmaları* (edts. N.Tuna, J.Greenhalgh, J.Velibeyoğlu) ODTÜ-TAÇDAM, Ankara: 425-462.
Tekin 2013	Halil Tekin, "Hakemi Use Kazıları" *Ilısu ve HES Projesi Arkeolojik Kazıları 2004-2008 Çalışmaları*, (derl, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü- Diyarbakır Müzesi Müdürlüğü) Diyarbakır: 103-126.
Valentini 2012	Stefano Valentini, "Scavi di salvataggio a Kuriki Höyük (Turchia)" *Studi di Archeologia del Vicino Oriente, Scritti delgi allievi Fiorentini per Paolo Emilio Pecorella:* 275-298.

Harita

Resim 1

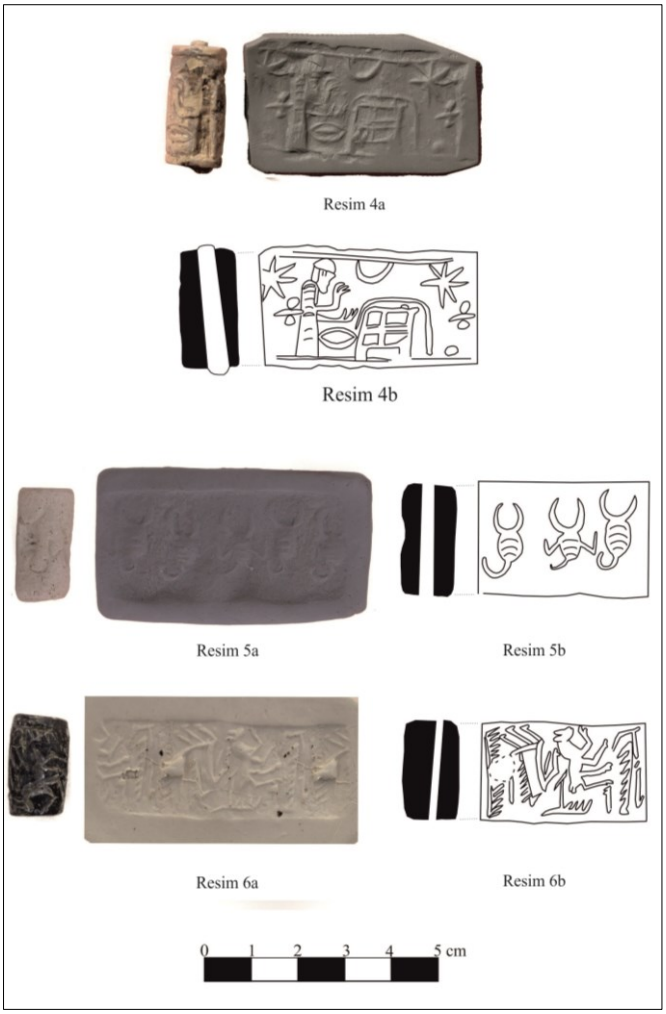
Resim 2a

Resim 2b

Resim 3a

Resim 3b

0 1 2 3 4 5 cm

Resim 4a

Resim 4b

Resim 5a

Resim 5b

Resim 6a

Resim 6b

0 1 2 3 4 5 cm